

Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія
неперервної освіти» Херсонської обласної ради
Національна академія педагогічних наук України
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія
неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради
Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради
Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Український науково-методичний центр практичної психології
і соціальної роботи НАПН України
Український освітянський видавничий центр «Оріон»
Видавництво «Ранок»

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної
конференції

3 квітня 2025 року

Херсон

Редакційна колегія:

Голова:

Жорова Ірина Ярославівна – доктор педагогічних наук, професор, в. о. ректора, перший проректор КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Члени редакційної колегії:

Кохановська Олена Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й менеджменту освіти Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради;

Стребна Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики дошкільної, початкової освіти та мовних комунікацій Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради;

Марецька Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії й методики викладання навчальних дисциплін Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради;

Дереш Валентина Станіславівна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної освіти Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

Т 33 **Тенденції та перспективи розвитку сучасної освіти в Україні:**
Нова українська школа: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (3 квітня 2025 року, м. Херсон) / за ред. І. Я. Жорової, О. В. Кохановської, О. В. Стребної, Л. П. Марецької, В. С. Дереш. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025. 246 с.

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку сучасної освіти в Україні: Нова українська школа». У працях авторів висвітлено пошуки ефективних шляхів розв'язання актуальних проблем сучасної освіти в контексті реалізації реформ Нової української школи. Здійснено популяризацію інноваційних педагогічних ідей та освітніх технологій, презентовано творчі напрацювання й узагальнено перспективний педагогічний досвід, який активно розвивається в дошкільній, загальній середній та позашкільній освіті в умовах сучасних викликів.

Матеріали конференції становлять інтерес для магістрантів, аспірантів, докторантів, науковців, педагогічних працівників, методистів і студентів та можуть бути використані в дослідницькій, навчально-методичній і практичній діяльності.

УДК 37(477)

Статті подано в авторській редакції. Відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів несуть автори.

Зміст

Аксьонова О. П. Нова фізична культура: безпечно просто здорово	7
Андрєєв А. М., Андрєєва О. А. Психологічний туризм як засіб розвитку творчості здобувачів освіти	10
Афанасьєва Т. О. Лідерство для сталого розвитку: нові пріоритети менеджменту НУШ	12
Байдик В. В., Ромахова О. О. Програми соціально-емоційного навчання в закладах дошкілля: досвід проєктної діяльності в Україні	13
Безена І. М., Ващенко М. І. Правовий режим воєнного стану та освітній розвиток дитини в контекстах забезпечення права на освіту	16
Белєй Т. Я. Вебквест як мотиваційний інструмент оцінювання досягнень учнів на уроках фізичної культури в умовах дистанційного навчання	20
Біла Л. В. Сучасні форми і методи навчання	22
Бондарчук О. І. Психологічне здоров'я освітянина Нової української школи: зміст і умови підтримки під час війни	24
Вараксіна Н. В. Використання цифрових технологій в освітньому процесі: проблеми та перспективи	26
Васильєва Н. О. Навчання біології в НУШ: сучасні підходи в умовах дистанційної освіти	27
Васильченко Л. В., Шацька Н. М. Інтеграція навчання – виклик сучасної освіти	30
Волік Н. М. Ранкові зустрічі: НУШ vs ЗДО	35
Володіна Л. В. Розвиток життєвої компетентності особистості на уроках німецької мови: виховний і творчий аспекти	38
Гайда В. Я. Проблема розвитку STEM-компетентності учителів природничої освітньої галузі	40
Гич Г. М. Клік до знань: урок для учнів із кліповим мисленням	42
Гладишев В. В. Модуль «Контекстне вивчення художніх творів у шкільних курсах української та зарубіжної літератур» у системі підвищення кваліфікації вчителів-словесників	45
Гопкало Ю. П. Взаємодія педагогів із батьками як елемент забезпечення безпеки дітей в освітньому середовищі в умовах війни в Україні	47
Горленко В. М. Психологічний супровід дітей дошкільного віку, які постраждали внаслідок військових дій: організаційно-методичне питання ..	49
Гребенюк А. В. Універсальний дизайн і цифрова доступність в організації освітнього процесу	51
Гринцевич О. В., Перепелка О. Г. Виховні та творчі виміри розвитку життєвої компетентності особистості	53
Гришко С. В., Непша О. В. Компетентісно орієнтований підхід у навчанні географії в старшій школі в умовах Нової української школи	55
Гуралюк А. Г. Семантичний підхід до створення електронних підручників ..	57
Гусь Т. Й., Деденок В. В. Формування у здобувачів освіти високої патріотичної свідомості в умовах дистанційного навчання (з досвіду роботи Херсонської гімназії № 3 Херсонської міської ради)	59
Дереш В. С. Виховні заходи як виклик на глобалізаційні процеси у світі ...	63
Деєва Т. М. Формування творчих та пізнавальних здібностей здобувачів освіти в умовах оновленого змісту початкової школи шляхом впровадження інноваційних технологій на дистанційному навчанні	65
Довга Г. В. Роль керівника закладу освіти в управлінні цифровими змінами: лідерство в умовах дистанційного навчання	67

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Дядченко Г. В. Працетерапія як основна форма соціальної реабілітації осіб з особливими потребами	69
Дядченко Т. Ф. Музичне виховання осіб з особливими потребами	71
Євсєєв Р. С. Цифрові технології як рушійна сила освітніх змін: впровадження інновацій в навчання біології	73
Жулінська Г. М. Соціально-емоційна підтримка дітей з особливими освітніми потребами (порушення зору) в умовах дистанційного навчання..	75
Заржицька Е. І. Формування навичок читання з розумінням та розвиток культури читання дитини в педагогічних практиках Нової української школи	79
Ілляшенко Т. Д. Невідкладні завдання удосконалення освіти і соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами	83
Іщенко М. О. Ментальні карти як ефективний інструмент сучасного педагога: технології візуалізації знань у навчальному процесі	85
Керекеша-Попова О. В. Сучасні тенденції дистанційного навчання на уроках математики.....	87
Клочко О. М. Освітня інклюзія в контексті створення безбар'єрного простору в Україні.....	90
Ковальова О. І. Інклюзивна компетентність практичних психологів як складова їх професійної діяльності	92
Ковальова О. І., Лемешева Т. Є. Шляхи створення умов психосоціальної підтримки та збереження психічного здоров'я здобувачів освіти	96
Колосовська Н. В., Димитренко Л. В. Особливості реалізації інформаційно-комунікаційних компетентностей на уроках мовно-літературної освітньої галузі в умовах дистанційного навчання	100
Крижановська Н. М. Відеоконтент у НУШ: як бібліотека допомагає відкривати сучасних авторів.....	102
Кучеренко А. А. Інтеграція в шкільній історичній освіті – акцент на україноцентричність при викладанні історії.....	104
Ларіонова Н. Б. Інтегративний підхід до навчання: актуальність і рівні реалізації у загальній середній освіті.....	106
Лукичова Н. С. Впровадження STEM-інновацій. Роль STEM-освіти у відновленні якості освіти	108
Лунченко Н. В. Методично-організаційні умови створення безпечного освітнього середовища у закладі освіти.....	111
Луценко Ю. А. Психосоціальна підтримка та едупакація вчителів та учнів під час війни.....	113
Марецька Л. П. Ключова компетентність здобувачів освіти «володіння державною мовою»: уміння та ставлення через призму математичної освітньої галузі	115
Моїсєєв С. О. Виховні втрати здобувачів освіти: термінологічний вимір ...	117
Молочко В. В. Казкотерапія для дошкільників: методика і практика	119
Мороз Р. А. Психологічний супровід здобувачів початкової освіти в умовах воєнного часу	121
Мошенська Н. В. Деякі аспекти оновлення змісту виховної роботи щодо розвитку життєвої компетентності здобувачів освіти у контексті концепції НУШ	123
Мусієнко В. С., Швірник Л. В. Гра як засіб збагачення словника рідної мови у дошкільників	125
Осипова Н. В. Модель 5-Е для організації і проведення STEM-уроку	127
Павлова Т. С. Пріоритети формування екологічної компетентності молодших школярів.....	130

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА**

Полещук В. С. Упровадження інформаційно-цифрових інновацій в освітньому процесі Херсонського таврійського ліцею	132
Потапюк Л. М. Концепт безбар'єрності в інклюзії.....	134
Потапюк Л. М., Єськов В. В. Роль соціально-психологічної підтримки в адаптації дітей з особливими освітніми потребами до шкільного середовища	136
Потапюк Л. М., Матвійчук А. В. Соціально-педагогічний зміст становлення і розвитку жіночої освіти в Україні	139
Потук О. І. Математика і екологія: інтегрований підхід до навчання	143
Примакова В. В. Життєва компетентність учня як ресурс для компенсації освітніх втрат під час війни	148
Проскурін І. А. Про недоліки сучасних підручників	151
Рибалка В. В. Інтеграція особистісного та суб'єктного підходів для підвищення ефективності психологічної реабілітації педагогічних працівників під час воєнного стану	152
Рідкоус О. В. Управлінська культура керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах НУШ.....	155
Ріпна О. О. Інтерактивні технології як засіб створення нових можливостей в дошкільній освіті.....	158
Роздорожня В. В., Киричук Т. В. Психосоціальна підтримка сімей із дітьми дошкільного віку в умовах надзвичайних ситуацій	161
Романов О. М. Освітній менеджмент в організації забезпечення робочого місця вчителів природничих предметів необхідним обладнанням	164
Романовська А. І. Вивчення літератури рідного краю в НУШ: значення, методи, перспективи	168
Романовська Д. Д. Психологічна складова надолуження освітніх втрат ..	170
Санковська І. М. Дошкільнятам про зміну клімату. Рекомендації з викладання теми в ЗДО	172
Сисоєнко Н. А., Шамбір Н. В. Від ідеї до шедевр: як штучний інтелект допомагає розвивати творчі навички	174
Скотар Г. С. Емоційне вигорання у педагогів в умовах війни: причини, наслідки та коупінг стратегії	177
Слободенюк Л. І. Психологічні аспекти виховання патріотизму в умовах воєнного стану.....	179
Сосновська А. М., Нелюбіна Ю. Є., Меліна І. В. Особливості управління дистанційною освітою дошкільників для забезпечення якості освіти	182
Стребна О. В. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку: сучасні технології та педагогічні прийоми	184
Тарабанова Я. В. Мовно-літературна освіта крізь призму STEM: поєднання філології та науки, технології, інженерії	187
Терещенко В. М. Цифрові технології в сучасних освітніх реаліях початкової школи.....	189
Тищенко А. Г. Інформаційно-цифрові інновації в освітньому процесі НУШ в умовах дистанційного та змішаного навчання	191
Тіміш Р. Я. Залучення та використання матеріальних і фінансових ресурсів, зокрема донорських, відповідно до стратегічних цілей та завдань закладу освіти	194
Товстоган В. С. Актуальні проблеми соціалізації осіб з особливими освітніми потребами	196
Федіна О. В. Казка як метод виховання позитивного світобачення: особливості українських персонажів	198

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА**

Філончук З. В. Формування культурної компетентності як ключової в процесі вивчення географії.....	200
Химинець В. В. Інноваційно-гуманістична та компетентнісна спрямованість освітнього процесу НУШ	203
Худенко О. М. Професійний розвиток учительства Херсонщини в контексті впровадження Державного стандарту базової середньої освіти.....	206
Чорномурко О. А. Інформаційно-цифрові інновації в освітньому процесі НУШ в умовах дистанційного навчання	210
Чух Г. П. Міждисциплінарний підхід до навчання учнів дисциплін мовно-літературної освітньої галузі у форматі STEM-освіти.....	213
Швед Г. В., Ульченко Л. Л., Іванченко С. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку засобами дидактичної наочності	215
Швидун В. М. Застосування інноваційних педагогічних технологій при реалізації концепції НУШ.....	217
Шелудько Т. І. Теорія і практика викладання навчальних дисциплін в умовах трансформації змісту сучасної освіти	219
Шолохова Н. С., Романов О. М. Небезпеки використання штучного інтелекту учнями для розв'язування задач з фізики.....	221
Щегельська К. Б. Розвиток цифрових бібліотек в Європі	226
Щербина В. М. Історії про літери: інноваційний підхід у вивченні рідної мови з використанням альтернативних педагогічних технологій	228
Юдіна О. В. Диференційована логопедична робота з розвитку зв'язного мовлення у дошкільників з мовленнєвими освітніми труднощами	231
Юзбашева Г. С. Інтеграція природничих наук на основі синергетики в освітньому процесі (на прикладі хімії).....	234
Відомості про авторів.....	240

3. Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі на період до 2030 року. Європейська Комісія, 2021. С. 112–124.
4. Гриньова, О. В. Стандартизація метаданих для цифрових бібліотек. Харків: ХНУ, 2022. С. 99–104.
5. Технології блокчейну для цифрових бібліотек: огляд та перспективи. Київ: Наукова думка, 2022. С. 134–145.
6. Цифрова нерівність в доступі до освітніх ресурсів: міжнародний досвід. Варшава: Наукова асоціація цифрових технологій, 2023. С. 200–215.
7. Віртуальна та доповнена реальність в освіті: використання в цифрових бібліотеках. Лондон: Науковий центр освіти, 2023. С. 50–60.
8. Перспективи розвитку цифрових бібліотек в умовах сучасних технологій. Брюссель: Європейська комісія, 2022. С. 130–150.

Щербина В. М.*

ІСТОРІЇ ПРО ЛІТЕРИ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ РІДНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна початкова освіта вимагає ефективних підходів до навчання, які сприяють природному розвитку мовлення дітей. Методика Монтесорі, яка акцентує увагу на самостійності, практичній діяльності та сенсорному досвіді, є одним із перспективних підходів до навчання рідної мови. Вальдорфська педагогіка Р. Штайнера використовує історії про літери як ключовий інструмент для формування мовленнєвих навичок у початковій школі. Особливістю цього підходу є представлення кожної літери через художній образ або символ, що відображає характер звуку або його зв'язок із природою та культурою. Тому в контексті НУШ, що впроваджує компетентнісне навчання, інтеграція Монтесорі-принципів та засобів педагогіки Штайнера є надзвичайно актуальними.

У світовій педагогіці значну увагу приділяють альтернативним методикам навчання грамотності. Дослідження М. Монтесорі [5; 6] показують, що діти ефективніше засвоюють мову, коли мають змогу працювати з матеріалами, які залучають кілька органів чуттів одночасно. Це підтверджує концепцію мультисенсорного навчання, розроблену Г. Гарднером у його теорії множинного інтелекту [9]. Окрім цього, дослідження К. Робінсона [7; 8] підкреслюють важливість творчих підходів у навчанні. В українському освітньому просторі В. Хромець [10] розглядає особливості імплементації Монтесорі-підходу в сучасні навчальні програми, наголошуючи на його ефективності в розвитку в тому числі мовленнєвої компетентності дітей. Б. Тріллінг і К. Фадель [11] зазначають, що розвиток критичного мислення та самостійності є ключовими навичками ХХІ століття, що безпосередньо корелює з основними принципами педагогіки Монтесорі.

*© Щербина В. М.

Вальдорфський підхід малювання образу літер відгукується з підходом Монтесорі до залучення кількох органів чуттів та сенсорного сприйняття світу. Так, літера «А» може асоціюватися з образом гір або відкритої брами, що викликає у дитини емоційний відгук і підсилює асоціативну пам'ять [1]. Вальдорфські вчителі використовують казки, міфи та оповідання для введення нових літер, створюючи цілісну картину світу та залучаючи уяву дітей [2]. Це підвищує емоційну залученість і допомагає дітям запам'ятовувати літери та їхні звуки через багатосенсорний досвід. Крім того, підхід сприяє розвитку креативності та глибшому розумінню мовних структур [3; 4].

Але незважаючи на наявність багатьох досліджень щодо важливості і ефективності сенсорно-моторного і асоціативного компоненту в навчанні, питання адаптації підходів Монтесорі і Штайнера до вимог НУШ та їхня ефективності в українському освітньому просторі потребує подальших досліджень.

Метою дослідження автора став аналіз ефективності альтернативних підходів до навчання рідної мови у початковій школі з метою підвищення мотивації дітей до навчання і його ефективності, можливості імплементації цих підходів в освітній процес НУШ.

Слід передусім підкреслити важливість сенсорно-моторного розвитку як основи навчання письму. Одним із ключових аспектів методики Монтесорі є підготовка руки до письма через сенсорні вправи. Це включає роботу з дрібною моторикою, окоміром, розвитком міжпівкулевого діалогу мозку. Практика свідчить, що така підготовка покращує концентрацію уваги, пам'ять та координацію рухів дитини. Тому у вивченні звуків та їх графічних зображень головною стратегією навчання має бути включення сенсорно-моторної пам'яті та уяви дитини у процес її індивідуального навчання. Для цього перед початком тренування навичок написання літер учитель може розповісти дітям «алфавітні історії-загадки». Спочатку він вигадує історію про когось/щось/десь, в якій дитина може «посмакувати» звук на відчуття і слух. Під час розповіді вчитель не називає, про який звук йдеться, а дозволяє дітям вгадати. Він розповідає історію і одночасно малює її на великому аркуші, заховуючи образ літери у елементи малюнку. По завершенню вчитель має включити асоціативне мислення й відчуття дітей щодо звуку і його графічного відображення – літери. Діти малюють цю історію одночасно з вчителем за власним баченням, а не перемальовують те, що робить вчитель. Такий підхід дозволяє підвищити ефективність сприйняття дітьми звуків, в тому числі виокремлення голосних від приголосних.

Інтонаційне озвучування літер як метод засвоєння звуків є ефективним і цікавим, адже інтонації використовуються для чуттєвого «обмацування» звуків. Діти вимовляють звуки

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

з різними емоціями (наприклад, літеру «А» можна вимовити як висловлення здивування, плачу, радості, смутку тощо). Це, в свою чергу, допомагає учням краще сприймати фонетичні особливості мови та покращує артикуляцію. Для додаткових фонетичних ігор з дітьми можна зробити картки-інтонування і залишити у вільному доступі у класі, щоб за бажанням учні могли грати з ними або використовувати під час уроків.

Висока ефективність використання загадок, віршів та історій про літери не лише сприяє запам'ятовуванню, а й робить навчання цікавим і захопливим для дітей. Тому, з огляду на сучасні тенденції освіти, впровадження елементів альтернативних педагогічних технологій (зокрема методу Монтесорі та педагогіки Штайнера) у практику початкової школи НУШ, може сприяти розвитку самостійності учнів, покращити їхню мовленнєву компетентність, використовуючи сенсорно-моторні засоби, та залучає їх до інтерактивного навчання, побудованого на активній взаємодії вчителя та учнів класу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Van Alphen C. The Waldorf Approach to Writing and Reading in Grades 1 & 2 with special reference to teaching children from non-English speaking homes. URL: https://zukunftsstiftung-entwicklung.de/media/ZSE/UEber_uns/Downloads/LITERACY_Grades_1__TRAINING_MANUAL_bearbeitet_1_.pdf.
2. Bell A. Teaching children to write and read in Waldorf schools. 2024. Front. Educ. 9:1387867; DOI: 10.3389/feduc.2024.1387867. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/feduc.2024.1387867/full>.
3. How Waldorf Brings Literacy Alive. URL: <https://ihomeschoolnetwork.com/waldorf-approach-to-reading/>.
4. Anderson Karen and Robert. The Development of Literacy in the Waldorf School: An Alternative Model. URL: https://goldenvalleycharter.org/files/galleries/Development_of_Literacy_in_the_W_School_07-08.pdf.
5. Montessori M. To Educate the Human Potential. *Aakar Books*, 2019 110 p.
6. Montessori Mario Jr. The Human Tendencies and Montessori Education. *Association Montessori Internationale*, 1966 32 p.
7. Ken Robinson. Out of Our Minds: The Power of Being Creative. Capstone, 2017. 304 p.
8. Robinson, K. Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education. *Penguin Books*, 2016. 320 p.
9. Gardner, H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books, 2011. 528 p.
10. Хромець В. Марія Монтесорі: педагогічна концепція. Київ: Дух і літера, 2024 42с.
11. Trilling, B., Fadel, C. 21 st Century Skills: Learning for Life in Our Times. Jossey-Bass, 2009. 240 p.